

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

Jak psát

vysokoškolské závěrečné práce

*Zpracovaly: PhDr. Ludmila Tichá, Mgr. Zdenka Cívínová, Mgr. Michaela Morysková,
Mgr. Ilona Trtíková, Mgr. Lenka Němečková*

ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA ČVUT

- Duben 2009 -

Obsah

Jak psát vysokoškolské závěrečné práce	2
Struktura a formální náležitosti	2
Formální úprava	5
Základní technické údaje	5
Nejčastější nedostatky	8
Autorský zákon a autorská etika	9
Autorský zákon	9
Autorská etika	12
Plagiátorství	12
Definice plagiátu	13
Co vše je plagiátorství	14
Detekce plagiátorství	15
Jak se plagiátorství vyvarovat	15
Legislativní rámec plagiátorství	15
Užitečné odkazy	16
Jak citovat	17
Normy a zvyklosti citování	18
Jak postupovat při citování?	19
Pomůcky a nástroje k citování	21
Příklady citování podle druhu dokumentu	22
Použité zdroje	26
Struktura a formální náležitosti	26
Formální úprava	27
Autorský zákon a autorská etika	28
Plagiátorství	29
Jak citovat	30

Jak psát vysokoškolské závěrečné práce

Vysokoškolské závěrečné práce jsou součástí státních závěrečných zkoušek a jejich účelem je prokázat schopnosti absolventů bakalářského, magisterského a doktorského studia řešit samostatně odbornou nebo vědeckou problematiku.

- Bakalářskou prací student prokazuje, že je schopen řešit a ústně i písemně prezentovat zadaný problém a obhájit své vlastní přístupy k řešení.
- Diplomovou prací student prokazuje, že je schopen řešit a ústně i písemně prezentovat zadaný problém a obhájit své vlastní přístupy k řešení. Diplomová práce se liší od závěrečné bakalářské práce charakterem zadaných problémů a rozsahem a hloubkou jejich zpracování.
- Disertační práce je výsledkem řešení konkrétního vědeckého úkolu, prokazuje schopnost studenta samostatně tvůrčím způsobem vědecky pracovat a musí obsahovat původní výsledky vědecké práce. Disertační práce je ucelené pojednání, které obsahuje původní uveřejněné vědecké výsledky studenta nebo výsledky přijaté k uveřejnění. Za disertační práci lze výjimečně uznat i soubor publikací nebo ke zveřejnění přijatých rukopisů opatřených integrujícím textem.

Následující stránky vám dají odpovědi na otázky související s vypracováním vysokoškolských závěrečných prací: jak se připravit, jak postupovat, jak psát, jak řadit jednotlivé části práce atd. Jsou to doporučení shromážděná z různých praxí vysokých škol. Proto je vždy důležité brát v úvahu instrukce vlastních fakult či kateder a ústavů a ptát se po nich.

I. Struktura a formální náležitosti

Výběr tématu

Výběr tématu je počátkem celého procesu přípravy, vlastní vědecké (odborné) práce i napsání textu. Právo studenta navrhnout téma své bakalářské, diplomové, rigorózní nebo disertační práce je zaručeno [vysokoškolským zákonem](#) (§ 62 Práva studenta). Téma práce si můžete vybrat z nabídky katedry/ústavu, nebo si navrhnout téma sami. Je nutné brát v úvahu zaměření studijního oboru a poradit se s pedagogem. Téma může zadávat i jiná instituce, organizace nebo podnik. V tomto případě se poraďte se zadavatelem i pedagogem.

Několik zásad k výběru tématu:

- Vyberte si nové, dosud nezpracované a jednoznačně definované téma.
- Zvolte si téma aktuální, pro vás zajímavé, srozumitelné a nepříliš obtížně zpracovatelné.
- Vyberte si téma, ke kterému budou dostupné informační zdroje.
- Téma a požadavky práce předem konzultujte s vedoucím práce (se zadavatelem).
- Téma si zvolte tak, aby bylo možné upřesnit či aktualizovat problematiku.
- Zadané téma zachovejte, případné odchylky vysvětlete v předmluvě práce.

Příprava

Nejprve je třeba definovat problémy, které chcete řešit, stanovit cíl práce, zvolit metody a objasnit, v čem bude přínos dané práce. Důležitou součástí přípravy je rešerše informačních zdrojů, ze kterých můžete čerpat. Díky ní si uděláte přehled o dostupnosti relevantní literatury a budete mít čas ji včas získat a přečíst. Naplánujte si postupné kroky, připravte název a

sestavte strukturu práce. Naplánujte si i čas, který budete na jednotlivé kroky potřebovat. Usnadní vám to dodržet termín odevzdání.

Rešerše

Rešerše je soupis literatury k tématu, na kterém máte pracovat, napsat nějaké pojednání nebo připravit referát, prezentaci či přednášku. Udělat rešerši znamená prohledat dostupné informační zdroje: katalogy knihoven, odborné elektronické databáze i zdroje na internetu, např. webové stránky univerzit, vědeckých společností i firem oborově zaměřených na vaše téma. Shromáždění a přečtení vybrané relevantní literatury je předpokladem k vytvoření přehledu o stavu poznání v oboru a tématu vaší práce. Utřídíte si tak základní poznatky, východiska a získáte inspiraci pro svou vlastní práci. Příprava na rešerši a její provedení zahrnuje několik kroků:

- Výběr odborných termínů k tématu předpokládá znalost terminologie oboru v češtině i angličtině, protože vyhledávání v zahraničních elektronických databázích je obvykle založeno na komunikaci v angličtině.
- Formulace rešeršního dotazu předpokládá znalost různých typů vyhledávání a rešeršních nástrojů, např. Booleovských a proximitních operátorů a znaků krácení. Pokud jste se neúčastnili žádného z kurzů pořádaných knihovnou, je třeba alespoň přečíst si nápovědu (search tips) v databázích, ale i v knihovních katalogích. Sestavení rešeršního dotazu znamená zkombinovat klíčová slova tématu do logických celků, případně s pomocí výše uvedených operátorů.
- Výběr informačního zdroje znamená vytipovat knihovny s vhodným oborovým fondem, dostupné oborové databáze a internetové zdroje (např. encyklopedie, volně přístupné oborové zdroje, významné vědecké instituce) a vyhledat v nich relevantní literaturu (dokumenty) nebo fakta, data, parametry a jiné údaje.
- Vyhledávání v katalogích a databázích umožňují formuláře sestavené z vyhledávacích polí, do kterých vkládáte své rešeršní dotazy.
- Získané výsledky je třeba posoudit a vybrat jen ty relevantní. Pokud výsledky neodpovídají vašim požadavkům, je třeba rešerši doladit – upřesnit, použít jiné odborné termíny nebo omezit vyhledávání na určité roky vydání, jazyk, typ dokumentu.
- Pokud jste vyhledávali v katalogích knihoven nebo databázích, které neobsahují plné texty nebo data a fakta, výsledkem rešerše jsou jen záznamy o literatuře, jejíž plné texty (knihy, články) teprve musíte získat – nejlépe prostřednictvím služeb knihovny.

Název práce

Název musí jasně formulovat téma práce s využitím odborné terminologie. Rozhodně nepoužívejte nespisovné výrazy a složité formulace. Pamatujte na to, že název má za úkol dát čtenáři základní informaci o tématu vaší práce.

Struktura práce

Struktura práce obsahuje kromě vlastního odborného textu také formální náležitosti stanovené obvykle univerzitou, fakultou, katedrou. Doporučená struktura a formální náležitosti práce:

Formální náležitosti práce

- Desky obsahují základní údaje v jazyce práce: název vysoké školy a fakulty, označení druhu vysokoškolské závěrečné práce, jméno autora a rok zpracování.
- Titulní list vypracovaný v jazyce práce musí mít náležitosti předepsané univerzitou (fakultou). Je to název univerzity, fakulty a katedry (ústavu), název a podnázev práce včetně anglického ekvivalentu, druh práce (bakalářská, diplomová, disertační), rok

vytvoření práce, jméno autora, jméno vedoucího práce u bakalářských a diplomových prací a jméno školitele u disertačních prací. Dále se uvádí studijní program a studijní obor.

- Zadání práce se obvykle vyplňuje do předepsaného formuláře a je to důležitá součást závěrečné práce. Uvádí se jen u bakalářských a diplomových prací. Ve formuláři se uvádí téma, jméno studenta, studijní program a obor, jméno vedoucího práce, akademický rok a zásady vypracování. Při hodnocení práce je posuzována míra splnění zadání.
- Prohlášení v jazyce práce, kterým student deklaruje, že práci vypracoval samostatně a citoval použitou literaturu.
- Poděkování je projevem úcty k těm, kdo autorovi při psaní práce jakkoliv pomáhali: konzultanti, učitelé, rodina (ne oponent, ten hotovou práci hodnotí).
- Obsah je souhrnem všech kapitol, podkapitol a dalších částí práce (přílohy, rejstříky, vysvětlivky, seznam použité literatury atd.) s uvedením stránky v textu.
- Abstrakt a klíčová slova se uvádějí v jazyce práce a v angličtině. Pokud je jazykem práce angličtina, uvádějí se také v češtině. Abstrakt stručně a přesně reprezentuje obsah práce, shrnuje cíl, metody, výsledky a závěry. Klíčová slova jsou odborné termíny vyjadřující obsah práce.
- Seznam zkratk a symbolů se sestavuje v případě, že jich je větší množství, a řadí se před vlastní text práce, nebo na konec práce.
- Soupis bibliografických citací v jednotném formátu.

Vlastní text

Je psán a řazen podle osnovy zahrnující jednotlivé části textu v logickém sledu tak, jak postupovala práce na tématu:

- Úvod popisuje problém, který v práci řešíte, uvádí důvody, které vás k řešení vedly a stanoví cíl práce.
- Teoretická část (též metodologická) obsahuje dosavadní poznatky k danému problému, definici pojmů, formulaci hypotéz, výběr metod, které použijete, a důvody pro jejich použití.
- Praktická část (též analytická nebo tvůrčí) obsahuje řešení problému, experimenty, výpočty, diskusi a vyhodnocení přínosu práce. Představuje tvůrčí část práce.
- Závěr shrnuje výsledky, hodnotí splnění cíle práce, případně uvádí možnost uplatnění řešení v praxi.
- Seznam použité literatury může být doplněn ještě další doporučenou literaturou k tématu a odkazy na zajímavé webové stránky. Forma seznamu použité literatury se řídí pokyny pro citování (více v textu [Jak citovat](#)).
- Přílohy se zařazují na konec práce. Jsou to texty, obrázky, grafy, tabulky, které by přímo v textu byly zbytečně detailní, ale mají být po ruce k dokreslení východisek i výsledků řešení. Jsou číslovány a v textu se na ně může odkazovat. Před první přílohou se umísťuje seznam příloh.
- Vysvětlivky mohou být psány pod čarou na stránce textu, který vysvětlujete.

Nejčastější nedostatky

- chybí zadání
- chybí abstrakt
- není podepsáno prohlášení

- obsah práce neodpovídá zadání
- název práce neodpovídá obsahu
- nebyl stanoven cíl práce
- nebyl splněn cíl práce
- práce nevyřešila zadaný úkol
- nepoužívají se správné odborné termíny
- je uvedeno málo prostudované literatury
- jsou použity nevhodné metody

II. Formální úprava

Každá vysokoškolská závěrečná práce je vizitkou autora, proto by měla být úhledná, bez věcných a jazykových chyb. Práce musí být dobře čitelná, bez překlepů. Případné chyby, objevené při konečné kontrole, je možné opravit ručně.

Při psaní vysokoškolské závěrečné práce vycházejte z pravidel daných normami a dále ze zásad stanovených jednotlivými vysokými školami. Ty také obvykle vydávají pro potřeby studentů návody, vzory a šablony pro jednotlivé části vysokoškolských závěrečných prací.

Rozsah práce odpovídá objemu prací na řešeném tématu. Pro bakalářskou práci je to asi 30 stran a pro diplomovou práci asi 60-80 stran. Konkrétní požadavky na rozsah práce je třeba si zjistit na vlastní fakultě, katedře/ústavu.

Student obvykle zpracuje a dá svázat tři výtisky své práce. Dva odevzdává na katedru/ústav, jeden exemplář je pro vedoucího práce a druhý pro oponenta. Třetí výtisk si student ponechá pro vlastní potřebu, především pro státní obhajobu před komisí.

Forma psaní může mít trojí podobu:

- v 1. osobě množného čísla (zjistili jsme, navrhujeme...) - někdy může vypadat jako autorství více osob
- v neurčité formě (bylo zjištěno, navrhuje se...)
- v 1. osobě jednotného čísla (zjistil jsem, navrhuji ...) - zvláště vhodné v kapitolách, které jsou vlastní prací autora

Základní technické údaje

Formát

- diplomová práce má formát A4
- práce je psána v textovém editoru (MS Word, LaTeX aj.)
- úprava textu je dána ČSN 01 6910 „Úprava písemností, psaných strojem nebo zpracovaných textovými editory“
- obvykle se píše po jedné straně papíru, při tisku po obou stranách musí být papír neprůsvitný
- nepoužívají se barevné papíry
- na jednu stránku papíru se píše 30 řádků a na řádek asi 60 úhozů (viz ČSN 01 6910)
- horní okraj 25 mm, dolní okraj 15 mm, levý okraj 35 mm, pravý okraj 10 mm
- první řádek každého odstavce se píše 5 úhozů od levé strany

Písmo

- v celém textu je nutné zachovat jednotnou grafickou úpravu, jednotné jsou titulky a podtitulky
- nejčastěji používaná písma
  - patkové (např. Times Roman, Palatino, Garamond)
  - bezpatkové (např. Arial)
- není dobré používat více druhů písma - lepší je kombinovat velikost, kurzívu, tloušťku jednoho typu písma

Velikost písma

- vlastní text: 10 - 12 bodů (nejčastěji se používá 12 bodů)
- nadpisy kapitol: 20 - 24 bodů
- podkapitoly: 14 - 16 bodů
- popisy tabulek, obrázků, záhlaví: o 1 - 2 body menší než text
- poznámky pod čarou: 8 bodů

Dělení slov

- je nutné dodržovat pravopisná pravidla jazyka práce
- maximálně 3 po sobě následující řádky mohou končit rozděleným slovem
- v nadpisech se slova nedělí
- na konci řádky nesmí zůstat jednohlásková předložka a spojka, pomlčka, zkratka dvou nebo více slov
- nerozděluje se
  - akademický titul
  - zkrácené jméno a příjmení
  - číslice a název počítaného předmětu
  - značka a jednotka
- na konci stránky nesmí zůstat
  - nadpis kapitoly
  - samostatná první řádka odstavce
  - slovo ukončené rozdělovacím znaménkem
- začátek stránky nesmí obsahovat
  - samostatný popis obrázku
  - poslední řádku odstavce
  - část nadpisu

Číslování stránek

- čísluje se arabskými číslicemi uprostřed nebo na vnitřních nebo vnějších okrajích horního nebo dolního okraje stránky
- nečísluje se titulní stránka práce, originál zadání a poděkování
- počet stránek se ovšem počítá od titulního listu (ne desek)
- číslování oddílů a pododdílů
  - používají se většinou arabské číslice
  - při kombinaci číslic a písmen je doporučena tato hierarchie: římské číslice, velká písmena, arabské číslice, malá písmena
- číslování dokumentů upravuje norma ČSN ISO 2145 (01 0184) „*Dokumentace. Číslování oddílů a pododdílů psaných dokumentů*“

Záhlaví stránky – usnadňuje orientaci mezi jednotlivými kapitolami

- odděleno od textu linkou nebo prázdným řádkem
- obsahuje název publikace nebo kapitoly
- nepíše se na první stránku práce

Poznámky pod čarou – slouží k doplnění textu dole na stránce

- odděleny od textu vodorovnou čarou
- číslování je vždy na každé stránce průběžné
- každá poznámka pod čarou musí začínat velkým písmenem a končit tečkou

Členění textu

- kapitoly začínají na novém listu papíru
- nadpisy se uvádějí na samostatných řádcích a nepíše se za nimi tečka
- členění obsáhlejšího textu se provádí titulky a podtitulky, píšou se malými písmeny kromě velkých začátečních písmen

Zvýraznění textu

- umístění na samostatný řádek
- **tučné písmo**
- *kurzíva*
- podtržení
- změna velikosti písma
- VELKÁ PÍSMENA
- „vložení do uvozovek“
- p r o k l á d á n í

Seznam použité literatury (více v textu [Jak citovat](#))

Tabulky

- tabulku tvoří název, popř. číslo tabulky, hlavička, legenda, sloupce a řádky
- každá tabulka musí mít popis (např. název, číslo, legenda aj.)
- popisný text tabulky musí být umístěný nad tabulkou za číslem tabulky (podle ISO 7144, ostatní normy neuvádějí)
- číslo tabulky se píše arabskými číslicemi
- tabulky se číslují a popisují průběžně
- tabulky se uvádějí v příloze, pokud ovšem nejsou přímo součástí textu
- seznam tabulek může být uveden v obsahu
- záhlaví a legenda se výrazně oddělí od ostatních částí tabulky
- písmo tabulky má být stejné jako je použito v textu, ale zmenšeno o 1-2 body
- šířka všech sloupců vy měla být stejná
- údaje se zarovnávají k pravému okraji sloupce, mají-li stejný počet znaků, tak na střed
- výsledky se zdůrazňují tučným písmem
- pokud je z tabulky vytvořen graf, umístíme jej na stejné stránce jako tabulku

Obrázky

- patří sem všechny grafy, schémata, kresby, fotografie apod., které většinou označujeme jako obrázek

- číslujeme je a označujeme názvem (př.: obr. 1 Název)
- název začíná velkým písmenem a nepíše se za ním tečka
- je-li obrázek širší než stránka, umístíme ho naležato hlavou doleva a popisek je na pravé straně
- používané symboly a zkratky musí být stejné jako v textu

Matematické, fyzikální a chemické vzorce

- číslice se musí psát v souladu s normou ISO 31
- při psaní matematické proměnné se používá kurzíva
- čárky a tečky se používají pouze pro desetinnou čárku
- číslice větší než 999 se rozdělují malou mezerou po každých třech číslicích
- desetinná čísla s více než 3 číslicemi po desetinné čárce se rozdělují malou mezerou po každých třech číslicích
- je-li číslo menší než 1, dáme před desetinou čárku 0
- závorky okrouhlé (), lomené [] a složené {} by měly respektovat dohodnuté pořadí v matematice
- matematické a fyzikální rovnice začínají u kraje řádku a od okolního textu je oddělíme zvláštní mezerou
- nevejde-li se rovnice na jeden řádek, měla by se zalomit před rovnítkem (=) nebo před znaménky sčítání, odčítání, násobení a dělení, aby se zdůraznila souvislost dvou řádků
- rovnice nedělíme tam, kde jsou zlomky a výrazy v závorkách nebo výrazy s odmocninou
- je-li více rovnic, označíme je číslem v okrouhlých závorkách na pravém konci řádku odlišným typem písma

Přílohy

- podklady, které slouží jako doplňující, jsou zařazeny nebo vevázány na konec textu do oddílů „Přílohy“ a jsou číslovány
- přílohy, které nelze svázat (disketa, výkres, CD atp.), se umístí na zadní straně desek do pevné vlepěné „kapsy“
- všechny přílohy musí být uvedeny v obsahu

Nejčastější nedostatky

- v práci jsou gramatické chyby (např. interpunkce, skloňování, časování aj.) – využijte: [Jazykovou poradnu Ústavu pro jazyk český Akademie věd ČR](#)
- v práci jsou neopravené chyby (překlepy, dělení slov aj.)
- je zřejmé, že autor před odevzdáním práci nekontroloval
- nevhodná úprava textů, obrázků a tabulek (nezarovnaný text, nevhodný typ písma, nejednotné okraje, nevhodné zvýrazňování aj.)
- stránky nejsou číslované
- nevhodné číslování kapitol, podkapitol, obrázků aj.
- obrázky, tabulky, vzorce aj. nejsou očíslovány a označeny názvem
- vazba a označení práce neodpovídá předepsaným požadavkům
- je použita nevhodná, nesrozumitelná formulace textu
- věty jsou, buď příliš rozsáhlé, nebo naopak jsou to jen holé věty
- používají se hovorové výrazy, místní (podnikové, krajové) slangové výrazy atp.
- nesprávné použití zkratk, značek, jednotek, symbolů atp.

- práce obsahuje nevysvětlené zkratky
- nejsou jasné způsoby výpočtu výsledů a údajů

Související normy

- ČSN ISO 5966 (010173). *Formální úprava vědeckých a technických zpráv*. Praha : ČNI, 1996
- ČSN ISO 7144 (010161). *Formální úprava disertací a podobných dokumentů*. Praha : ČNI, 1997
- ČSN ISO 690 (010197). *Dokumentace. Bibliografické citace. Obsah, forma a struktura*. Praha : ČNI, 1996
- ČSN ISO 690-2 (010197). *Informace a dokumentace - Bibliografické citace - Část 2: Elektronické dokumenty nebo jejich části*. Praha : ČNI, 2000
- ČSN 016910. *Úprava písemností zpracovaných textovými editory*. Praha : ČNI, 2007
- ČSN ISO 2145 (01 0184). *Dokumentace. Číslování oddílů a pododdílů psaných dokumentů*. Praha : ČNI, 1997.
- ČSN ISO 999 (01 0192). *Informace a dokumenty – zásady zpracování, uspořádání a grafické úpravy rejstříků*. Praha: ČNI, 1998.

III. Autorský zákon a autorská etika

Při psaní odborných publikací, mezi něž vysokoškolské závěrečné práce patří, by měli autoři respektovat určité zákonné a morální nároky ostatních autorů a zároveň by měli dbát na ochranu svých vlastních děl.

Právním dokumentem, který se zabývá ochranou autorů je [Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů \(autorský zákon\)](#). Autorská etika je oproti tomu nepsaný soubor morálních zásad, které by měl autor při psaní odborných textů ctít.

Autorský zákon

Autorský zákon upravuje vztahy vznikající v souvislosti s vytvořením a použitím díla. Autorské právo vzniká automaticky v okamžiku, kdy je dílo vyjádřeno v jakékoli vnímatelné podobě (např. zaznamenáno na papír či jiný nosič, předvedeno, zahráno, zazpíváno). Základní podmínkou pro přiznání ochrany je, že dílo musí být **jedinečným** výsledkem **tvůrčí** činnosti **fyzické** osoby (tj. autora).

Co je zákonem chráněno (předmět ochrany)

- autorské dílo (viz § 2 odst. 1) – dílo literární, umělecké nebo vědecké
Patří sem:
  - slovesné dílo vyjádřené řečí nebo písmem (většina odborných publikací, včetně vysokoškolských prací)
  - hudební dílo
  - dramatické dílo
  - hudebně dramatické dílo
  - choreografické dílo
  - pantomimické dílo
  - fotografické dílo a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii
  - audiovizuální dílo jako je dílo kinematografické

- výtvarné dílo jako je dílo malířské, grafické a sochařské
- architektonické dílo včetně urbanistického
- dílo užitého umění
- kartografické dílo
- počítačový program (viz § 2 odst. 2 a § 65 - § 66) – podmínkou je, že musí být vlastním autorovým duševním výtvorem
- databáze (viz § 2 odst. 2) – podmínkou je, že způsob výběru nebo uspořádání obsahu databáze je autorovým vlastním duševním výtvorem
- umělecký výkon (viz § 67 odst. 1)
- zvukový záznam (viz § 75 odst. 1)
- zvukově obrazový záznam (viz § 79 odst. 1)
- rozhlasové a televizní vysílání (viz § 83 odst. 1)
- databáze – jedná se o zvláštní právo pro pořizovatele databáze (viz § 88 a následující)

Výjimky z ochrany podle autorského práva tvoří (viz § 3)

- úřední díla
- výtvořry tradiční lidové kultury (není-li pravé jméno autora obecně známo)

Autorským dílem podle zákona není (viz § 2 odst. 6)

- denní zpráva či jiný údaj sám o sobě
- námět díla
- myšlenka
- postup
- princip
- metoda
- objev
- vědecká teorie
- matematický nebo jiný vzorec
- statistický graf a podobný předmět sám o sobě

Důvodem vyjmutí z autorské ochrany je, že tato díla buď nespĺňují znak individuality, nebo že dané výtvořry nejsou samy o sobě vyjádřeny ve vědecké či umělecké formě.

Jaká práva má autor

Práva autora upravená zákonem jsou „složena“ ze 2 částí:

- **Práva osobnostní** (viz § 11) – jsou vázána pouze na osobu autora a zanikají jeho smrtí.
Patří sem:
  - právo osobovat si autorství
  - právo rozhodnout o zveřejnění díla
  - právo na označení díla při jeho zveřejnění
  - právo na nedotknutelnost díla zahrnující právo udělit souhlas k jakékoli změně či jinému zásahu do díla
  - povinnost jiných osob užít dílo způsobem nesnižujícím jeho hodnotu
- **Majetková práva** (viz § 27) – jsou převoditelná na jinou osobu a smrtí autora přechází na jeho dědice. Trvají po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti.
Patří sem:

- právo autora rozhodovat o užití svého díla (viz § 12 - § 23) – právo na rozmnožování díla, právo na rozšiřování, pronájem, půjčování, vystavování, právo na sdělování díla veřejnosti apod.
- právo udělit jiné osobě souhlas k výkonu tohoto práva (licenční smlouva)
- právo na odměnu (viz § 24 - § 25)
- právo na tzv. „slušné vypořádání“, resp. právo na podíl z výnosu za opětný prodej originálu uměleckého díla

Licenční smlouva – touto smlouvou autor poskytuje nabyvateli oprávnění dílo užit (viz § 46 - § 56).

Výjimky a omezení práva autorského

- **Volné užití díla** (viz § 30) – za užití zákon nepovažuje použití díla pro osobní potřebu (tj. zhotovení záznamu, kopie nebo napodobeniny díla je možné jen pro vlastní potřebu, ne ke komerčním účelům).
- **Citace** (viz § 31) – možnost použití výňatků z děl jiných autorů při výuce, výzkumu, pro účely kritiky nebo recenze, ale s podmínkou, že je vždy nutné uvést jméno autora nebo jméno osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnosti, spolu s názvem díla a pramenem.
- **Zákonné licence** (viz § 34 - § 39) – úřední a zpravodajské licence, knihovní licence, licence pro zdravotně postižené, licence pro dočasné rozmnoženiny, licence pro sociální zařízení aj.

Pro některé druhy děl má autorský zákon zvláštní ustanovení

- **Zaměstnanecké dílo** (viz § 58) – majetkové právo k dílu, které autor vytvořil v rámci pracovního procesu, má zaměstnavatel. S tou výhradou, že osobnostní práva autora (tj. právo svolit, jak se bude s dílem zacházet, právo na úpravy, uvedení pod jménem autora) nejsou dotčena.
- **Kolektivní dílo** (viz § 59) – stanovuje práva jednotlivých autorů, kteří se podíleli na vytvoření jednoho díla.
- **Školní dílo** (viz § 60) – právo školy uzavřít s autorem licenční smlouvu o užití díla (odepře-li autor licenci poskytnout bez závažných důvodů, může se jí škola domáhat soudně). Není-li to v rozporu se zájmem školy, může autor dílo poskytnout třetí osobě. V případě, že autor získal za své dílo peněžitou odměnu, může škola požadovat úhradu vynaložených nákladů na vytvoření díla (přiměřený příspěvek).

Jestliže bylo neoprávněně zasaženo do autorova práva nebo mu i jen neoprávněný zásah hrozí, může se autor domáhat nápravy (viz § 40 – 41). Nedodržení autorských práv může být předmětem soudního sporu a sankcionování (v případě studia na vysoké škole navíc může být předmětem disciplinárního řízení – viz [Disciplinární řád studentů ČVUT v Praze](#)).

Autorský zákon dále řeší i práva související s právem autorským, což jsou práva výkonných umělců k jejich uměleckému výkonu, výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů k záznamu, rozhlasových a televizních vysílatelů k jejich původnímu vysílání, zveřejnitelů k dosud nezveřejněnému dílu, právo nakladatele na odměnu při zhotovení rozmnoženiny jím vydaného díla pro osobní potřebu (viz § 67 - 86). Další oblastí, kterou se autorský zákon zabývá, je kolektivní správa práv autorských a práv souvisejících (viz § 95 - § 104).

Uvádění copyrightu ©

Tento symbol má dnes pouze informativní funkci a nemá prakticky žádnou právní relevanci (trochu jiná situace je v USA, kde existuje zákon o copyrightu a Úřad pro copyright, kde autoři mohou svá díla registrovat). Symbol copyrightu se jménem subjektu, který má oprávnění udělit svolení k užití díla, a s rokem zveřejnění díla poskytuje pouze informaci, na koho se lze obrátit se žádostí o udělení licence k užití díla.

Licence Creative Commons

Licence Creative Commons umožňují autorům definovat si vlastní podmínky pro zpřístupnění svého díla. Autoři nepopírají svoje autorská práva, pouze z něj určí výjimky, kdy je možné dílo volně šířit. Na základě kombinace 4 základních podmínek lze vytvořit 6 typů licencí. Podrobnější informace jsou na stánkách věnovaných projektu [české lokalizace Creative Commons](#).

Autoři by měli při používání licence Creative Commons vždy zvážit, jestli mají právo licenci udělit. Tento typ licence nelze uplatnit, jestliže se jedná o zaměstnanecké dílo (viz nahoře), nebo když už bylo právo užit dílo poskytnuto licenční smlouvou jinému nabyvateli.

Autorská etika

Etická problematika při tvorbě odborných textů (obzvláště v době masového využívání výpočetní techniky) je složitá – psaní a publikování je snadné, rychlé, levné. To ovšem od autorů vyžaduje ve větší míře kázeň a kritické posuzování vlastní práce.

Existuje mnoho pouček a doporučení, které by autoři měli dodržovat při psaní a publikování odborných textů. Nejdůležitější zásady by se daly shrnout do následujících bodů:

- uveřejňovat jen pravdivá sdělení (ne je záměrně pozměňovat nebo si je vymýšlet)
- nezveřejňovat stejné výsledky opakovaně (narůstá množství publikací a zvyšuje se informační šum)
- nepřivlastňovat si cizí myšlenky a nápady
- respektovat spoluautorství a nepřivlastňovat si cizí myšlenky, jestliže dílo vzniklo společnou tvůrčí činností více autorů
- důsledně citovat jiné autory, když použijeme jejich myšlenky nebo texty ve vlastní práci (při použití cizího díla ve větším rozsahu je vhodné si vyžádat i svolení autora)
- vlastní myšlenky a text by měly podílově převažovat nad pracemi citovanými
- neposkytovat právo užit dílo více nabyvatelům, jestliže na dílo podepsali výhradní licenční smlouvu

Nejčastější nedostatky

- nevědomost a neznalost zákona neomlouvá

IV. Plagiátorství

Plagiátorstvím se rozumí opisování, přebírání a publikování cizích myšlenek či výsledků výzkumu a jejich vydávání za své bez uvedení původního zdroje. Jedná se jak o přeštoknutí proti etickým principům vědecké a publikační činnosti, tak případně o porušení autorských práv původního autora.

Plagiátorství může vést až k falzifikaci, tedy k padělání původních údajů a následnému publikování zkreslených nebo vymyšlených informací.

Definice plagiátu

Výstižné definice plagiátorství uvádějí následující zdroje:

- ČSN ISO 5127-2003 „Informace a dokumentace – Slovník“: „*Představení duševního díla jiného autora půjčeného nebo napodobeného v celku nebo z části, jako svého vlastního.*“
- [Česká terminologická databáze knihovní a informační vědy](#) (TDKIV): „*Nedovolená napodobenina (přesná nebo částečná) uměleckého nebo vědeckého díla jiné osoby, která je bez uvedení předlohy vydávána za originál; její původce tak porušuje autorská práva autora původní předlohy.*“

Proč NE plagiátorství?

- plagiátor porušuje etické standardy, vnitřní předpisy instituce a právní předpisy ČR
- plagiátorství poukazuje na nedostatečnou schopnost autora pracovat s odborným textem, nedostatečnou znalost zpracovávané tematiky, publikované literatury či autorů zabývajících se touto tematikou, nedostatečné interpretační schopnosti, popřípadě autorův nezáměr o téma, či jeho lenost
- editor i čtenář mají právo vědět, kde byla obdobná práce publikována a v jakém kontextu byl převzatý text uveden

Co není plagiátorství

- **Kompilace** je text vzniklý složením myšlenek a závěrů sebraných z více jiných původních textů. V žádném případě to však neznamená kopírování celých doslovných pasáží textu, takovýto postup je i zde nepřipustný! Kompilát značí pouze skutečnost, že text neobsahuje žádný nový tvůrčí poznatek k tématu, není výsledkem výzkumné činnosti autora, je pouze složením již známých a publikovaných faktů. Použité zdroje se řádně citují a odkazují, výsledná práce je prezentována jako kompilát, nevydává se za originál. Vysokoškolské závěrečné práce (viz text [Struktura a formální náležitosti](#)) jsou původním autorským dílem, tedy výsledkem tvůrčí činnosti autora. Jako celek by kompilátem být neměly, pokud zadání kompilát přímo nevyžaduje.
- **Parafráze** je vyjádření obsahu původního díla jinou formou (v případě textu se jedná o použití jiných slov). Přebírají se pouze původní základní myšlenky autora, formulují se vlastním způsobem a stylem, vlastními slovy a řádně se ocitují. Jakékoli převzaté výrazy (kromě odborných výrazů) by měly být označeny v uvozovkách a citovány. Vysokoškolské závěrečné práce jako celek by neměly být jen parafrázemi.
- **Všeobecně známá fakta** není potřeba citovat. Jedná se o takové informace, které jsou obecně známé, nezpochybnitelné, popřípadě snadno ověřitelné ve všeobecných publikacích (encyklopedie nebo základní učebnice). Ve specializovaném odborném prostředí jsou to takové údaje a výrazy, které jsou v dané komunitě běžně užívány a které tvoří základní terminologický a znalostní rámec oboru. Příkladem mohou být známá rčení, přísloví, geografická či historická fakta, rovnice, vzorce. Ale již ne doslovné znění definic, matematických vět, či fyzikálních zákonů. Takový text je nutné jako převzatý označit. Tedy, např. tvrzení „*Sněžka je nejvyšší hora České republiky.*“ nebo „*Isaac Newton zformuloval tři základní pohybové zákony.*“ jsou údaji všeobecně známými. Ovšem mnohdy nelze jednoznačně určit, kdy se ještě jedná o všeobecně známá fakta a kdy je již potřeba uváděné údaje citovat. V případě pochybnosti se doporučuje údaj ocitovat, popřípadě konzultovat s odborníkem (např. s vedoucím práce v případě vysokoškolské závěrečné práce).

Co vše je plagiátorství

Za plagiátorství se považuje nejen úmyslné okopírování (ukradení) cizího textu a jeho vydávání za vlastní, ale i nedbalé citování, neúmyslné opomenutí citace některého využitého zdroje a myšlenky či nedostatečná práce s původním textem (nedostatečná parafráze, kompilace původního textu). Plagiátorství se dopouští nejen ten, kdo takovýmto způsobem neoprávněně cizí text využije, ale i osoba, která poskytuje služby jež plagiátorství přímo umožňují, popřípadě k němu nabádají. Tedy strana, která tyto texty zdarma či za úplatu produkuje a/nebo poskytuje.

Úmyslný plagiát

- doslovné opsání nebo kopírování cizího textu a jeho vydávání za vlastní, aniž by byl citován (z důvodu neznalosti tématu, nepochopení citovaného textu, ulehčení si práce, nedostatečné schopnosti práce se zdroji, nedostatku času apod.)
- převzetí a publikování cizí práce (i seminární), včetně prací, které ještě nebyly dokončené a odevzdané
- vydávání kompilátu (nebo jeho části) za vlastní originální text
- okopírování grafických prvků bez citace a odkazu na původní zdroj
- okopírování názvu, struktury (např. obsahu, osnovy aj.) cizího textu, popřípadě až do té míry, že je možná záměna obou děl (§ 45 [Autorského zákona](#))
- úmyslné neuvedení některých využitých zdrojů
- koupení či stažení volně dostupné práce a její vydávání za vlastní

Nedodržení citační etiky (více v textu [Jak citovat](#))

- neuvedení citovaného zdroje, nedostatečné či nesprávné citování
- neoznačená doslovná citace, popřípadě nedostatečné odkazování v textu

Neznalost zásad citování (více v textu [Jak citovat](#))

Nesprávný kompilát

- použití jednoho či dvou hlavních zdrojů místo syntézy více textů (způsobuje to jednostranný úhel pohledu na problematiku)
- sestavení textu z doslovných pasáží více zdrojů (nejedná se o kompilaci!)
- necitování všech použitých zdrojů

Nesprávná parafráze

- necitování zdroje převzaté myšlenky, i když zapsané vlastními slovy
- pouhá změna slovosledu či pozměnění výrazů původního textu bez uvedení doslovné citace

Nesprávné rozpoznání všeobecně známých faktů

- necitování zdroje z důvodu, že text je považován za všeobecně známou věc

Využití vlastních děl („self-plagiátorství“, „auto-plagiátorství“)

- znovupoužití celých, nebo velké části vlastních dříve publikovaných textů a jejich vydávání za novou unikátní publikaci
- necitování vlastních děl použitých v nové práci

Kryptomnézie („skrytá paměť“)

- autor si nepamatuje nebo nemá zaznamenaný zdroj, odkud myšlenku získal a prezentuje ji tedy za vlastní

Detekce plagiátorství

- softwarové porovnání dokumentů na principu podobnosti textu
- softwarově lze stanovit pouze procento podobnosti textu, rozhodnutí, zda se jedná o plagiát je na vyučujícím, popřípadě jiné kompetentní osobě
- přijatelné procento podobnosti textů není zřetelně stanoveno - podle § 31, odst. 1 [Autorského zákona](#): „Do práva autorského nezasahuje ten, kdo
a) *užije v odůvodněné míře* výňatky ze zveřejněných děl jiných autorů ve svém díle...“
- [systém pro odhalování plagiátů](#) na Masarykově Univerzitě v Brně

Jak se plagiátorství vyvarovat

Dodržení citační etiky (více v textu [Jak citovat](#))

- uvádějte a odkazujte na původní zdroj veškerých převzatých myšlenek, údajů, výsledků, závěrů, shrnutí a textů ze všech typů zdrojů, které použijete
- důsledně citujte a uvádějte zdroj a přesné umístění převzatých obrázků, tabulek, grafů, schémat a jiných grafických vyjádření
- správně citujte v textu
- přeložené pasáže z cizojazyčných zdrojů důsledně citujte a odkazujte v textu
- nepřivlastňujte si cizí názory a nápady a nepublikujte je jako své vlastní
- nekopírujte seznam literatury
- nenabádejte k plagiátorství (např. neposkytujte vlastní práce ostatním k opsání)
- nepište na zakázku jménem jiného autora

Dodržení formální úpravy citací (více v textu [Jak citovat](#))

- dodržujte předepsané formální předpisy a pravidla pro úpravu citací (ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2, popř. zavedené zvyklosti)
- zachovávejte jednotný formát a úpravu citací, včetně citací v textu

Práce s literaturou

- čtěte vše, co citujete
- citujte vše, co jste četli a použili
- vždy citujte původní zdroj, ne cizí odkaz na něj
- uvádějte i obtížněji citovatelné zdroje, jejich formální úpravu konzultujte s odborníkem
- citujte i interní a nepublikované zdroje, klíčové konzultace a emailové zprávy
- v konečném výčtu literatury nezapomeňte na zdroje citované v textu

POZOR: Pravidlem bývá, že co najde student, učitel dokáže najít také!

Legislativní rámec plagiátorství

Disciplinární úroveň

- Plagiátorství na VŠ je především **disciplinárním přestupkem** proti akademické etice, citační etice a vnitřnímu řádu školy.
- Upravují jej:
  - [Zákon o vysokých školách](#) (zákon č. 111/1998 Sb.)

- Vnitřní předpisy školy
  - [Disciplinární řád ČVUT](#)
  - [Studijní a zkušební řád ČVUT](#)
  - Vnitřní předpisy jednotlivých fakult a jejich součástí
    - např. Fakulta elektrotechnická: „[Zásady vědecké a publikační činnosti na FEL](#)“
- Disciplinárním přestupkem, dle § 64 zákona o vysokých školách, je označováno „zaviněné porušení povinností stanovených právními předpisy nebo vnitřními předpisy vysoké školy a jejich součástí“.
- **Postihy** za disciplinární přestupky jsou upravovány § 65 zákona o VŠ a čl. 2 Disciplinárního řádu ČVUT. Je možné uložit některou z těchto sankcí:
  - napomenutí
  - podmíněné vyloučení ze studia se stanovením lhůty a podmínek k osvědčení
  - vyloučení ze studia
- Za méně závažné přestupky, přestupky z nedbalosti či ve zvláštních případech je možné dle čl. 2 (body 2 – 4) Disciplinárního řádu ČVUT uložit nižší sankce nebo od postihu ustoupit.
- Při dodatečném zjištění plagiátorství po ukončení studia není možné (dle zákona o VŠ) VŠ titul odebrat, ovšem o změně zákona se v tomto smyslu [uvažuje](#).

Autorskoprávní úroveň (více v textu [Autorský zákon a autorská etika](#))

- Plagiátorství je závažným porušením autorského práva. A to i v případě výslovného souhlasu původního autora k použití jeho díla (podle Autorského zákona není možné se zřít autorství nebo autorství věnovat! – viz § 11 Práva osobnostní).
- Upravuje ji [Autorský zákon](#) č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským
- **Podmínky volného užití cizího díla** upravuje zejména § 31 Citace
- **Postihy** za neoprávněné užití díla, resp. **práva původního autora** při porušení jeho autorských práv stanoví § 40–41, přičemž autor se přiznání svých práv či náhrady škody může dožadovat i soudně.

Trestněprávní úroveň

- V krajních případech lze plagiátorství postihovat také podle příslušných paragrafů [Trestního zákona](#) (zákon č. 140/1961 Sb.)
  - § 152 Porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi
  - § 209 Poškození cizích práv
  - § 250 Podvod

Užitečné odkazy

Odborné akce

- Mezinárodní konference o plagiátorství <http://www.plagiarismconference.co.uk>
- Seminář IVIG <http://knihovny.cvut.cz/ivig/ivig2008.html>

WWW stránky univerzit

- University of Sussex
Plagiarism [online]. [1999] [cit. 2008-04-02]. Dostupný z WWW:
<<http://www.sussex.ac.uk/academicoffice/1-4-1.html>>.

- University of Leeds
Plagiarism - University of Leeds Guide [online]. [cit. 2008-02-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.ldu.leeds.ac.uk/plagiarism>>
- Eastern Connecticut State University
HERZOG, Susan. *Plagiarism: A Guide for ECSU Students and Faculty* [online]. [2006], February 13, 2007 [cit. 2008-04-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.easternct.edu/smithlibrary/library1/plagiarism/plagiaris>>.

WWW stránky zabývající se anti-plagiátorským poradenstvím

- *Plagiarism advisory service* [online]. [cit. 2008-03-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.jiscpas.ac.uk>>.
- *Plagiarism : learning center* [online]. 2008 [cit. 2008-04-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.plagiarism.org>>.
- *Autorská práva* [online]. Copyright Partners, 2008 [cit. 2008-12-06]. Dostupný z WWW: <http://www.autorskaprava.cz/autorska_prava.htm>.
- *Projekt Odhalování plagiátů v závěrečných pracích* [online]. [2007] [cit. 2008-04-23]. Dostupný z WWW: <http://theses.cz/th_dok/popis1.pl>.

V. Jak citovat

Bibliografické citace by měly být součástí každé odborné publikace, tedy i textu vysokoškolské závěrečné práce. Skládají se z popisu, který jednoznačně identifikuje dokument, ze kterého autor čerpal při psaní své práce. Podle citace jsou původní materiály zpětně vyhledatelné (např. v knihovním katalogu, v knihkupectví, v časopisu).

Jakou formou a v jakém pořadí zapisovat údaje určují citační mezinárodní normy *ČSN ISO 690* a *ČSN ISO 690-2* nebo zvyklosti vydavatelů.

Anglicky se citace nazývají **References** = soupis formálně zapsaných citací. Na rozdíl od významu slova **Citation** = odkaz v textu dokumentu.

Proč citovat

Správné citování:

- dokazuje znalost významných autorů v oboru a stav poznání tématu
- potvrzuje práci autora s vyhledáváním relevantních zdrojů k tématu
- dokazuje, jak autor rozumí tématu, jak se v problematice orientuje po stránce informačních zdrojů
- umožňuje čtenáři vyhledat původní dokument

Povinnost dodržovat citační etiku stanovuje [Autorský zákon č. 121/2000](#). Necitování použité literatury je považováno za plagiátorství (více v textu [Plagiátorství](#)).

Zásady práce s literaturou

- Důsledně citujte všechny použité zdroje.
- Čtete vše, co citujete. Vyhněte se omylům, překlepům a jiným nepřesnostem, které mohli udělat původní autoři ve svých textech.

- Citujte pouze literaturu, kterou jste četli, ne kterou citoval někdo jiný.
- Využívejte odborné a důvěryhodné zdroje, zdroje s jasným autorstvím, a vždy zvažte, zda je zdroj pro dané téma relevantní.
- Nespolehejte se jen na Wikipedii, Google, Seznam aj. jako na hlavní zdroje, využívejte přístup k předplaceným e-zdrojům.
- Pokud dobře pracujete s literaturou, malý počet zdrojů nevádí. Záleží na tématu, typu práce.
- Využívejte skripta a učebnice jen jako základní literaturu, pro další práci využijte odborných aktuálních zdrojů

Normy a zvyklosti citování

Píšete-li odborný text (knihu, článek do časopisu, příspěvek na konferenci, výzkumnou zprávu, diplomovou práci) musíte se podřídít jistým zásadám, které stanoví např. vydavatel, vysoká škola. Jde o formální úpravu a členění vlastního textu, o vybavení obrázky, rejstříky, anotacemi a abstrakty a také o uvedení a citování přečtené literatury k předkládanému tématu, a to jak v tištěné, tak i elektronické formě. Pro tyto účely existují citační normy, které výše uvedené zásady sjednocují, nebo pokyny vydavatelů, které respektují zvyklosti v daném oboru nebo v daném časopisu. Ty jsou pak obvykle uváděny v pokynech pro autory (příprava rukopisu) a lze je vyhledat na internetu na stránkách vydavatelů, nebo v časopisech samotných (angl.: information for authors, draft standard, draft recommended practice, style guide, style format, reference formats, citations, citation guides, notice to contributors).

Zvyklosti v citování

S ohledem na tradici v některých oborech nebo časopisech se norma ISO 690 někdy nepoužívá. Např.:

- pokyny pro autory časopisu [Acta Polytechnica](#) vydávaného na ČVUT
- pokyny pro autory časopisu [Inženýrská mechanika](#)
- pokyny pro autory časopisu [Chemické listy](#)
- pokyny pro autory [Elektrotechnického časopisu](#) (Journal of Electrical Engineering)
- pokyny ASME pro autory časopisu [Journal of Engineering Materials and Technology](#)
- pokyny pro autory časopisu [Stavební obzor](#) měsíčník vydávaný FSv ČVUT
- citace podle [časopisů IEEE](#) (Institute of Electrical and Electronics Engineers)
- citace podle [MLA](#) (Modern Language Association – Purdue University, Indiana, USA)
- citace [elektronických dokumentů podle MLA](#)
- citování [elektronických dokumentů podle IFLA](#) (International Federation of Library Associations and Institutions) včetně dalších odkazů
- citace podle [APA Format](#) (American Psychological Association)
- citace v sociologii podle [Americal Sociological Association](#), resp. časopisu [American Sociological Review](#)

Zeptejte se svého vedoucího práce, jakou instrukci (styl, formát) použít k tvorbě citací. Pokud není stanovena, používejte mezinárodní normu ČSN ISO 690 nebo ČSN ISO 690-2.

Normy ČSN ISO 690, ČSN ISO 690-2

Od prosince roku 1996 platí pro bibliografické citace norma ČSN ISO 690 „Bibliografické citace. Obsah, forma, struktura“. V lednu 2000 byla vydána norma pro citování elektronických dokumentů ČSN ISO 690-2 „Bibliografické citace. Část 2: Elektronické dokumenty nebo jejich části“.

V normách jsou stanovena obecná pravidla pro psaní údajů zařazených do bibliografických citací (autor, název, vydání atd.) a je určeno, které prvky popisu jsou povinné a které nepovinné. Stanovena je i formální úprava a struktura citací (v jakém pořadí a v jaké formě se údaje zapisují), uspořádání soupisu bibliografických citací a metody odkazů.

- **ČSN ISO 690** – obsahuje pravidla psaní a odkazování bibliografických citací tištěných monografických publikací a jejich částí, časopiseckých (seriálových) článků, příspěvků do monografií (např. sborníků z konferencí) a patentových dokumentů
- **ČSN ISO 690-2** – stanovuje způsoby citování elektronických zdrojů: monografií, databází a počítačových programů a jejich částí, elektronických seriálových publikací (časopisy) a jejich částí (články), elektronických nástěnek, diskusních fór a elektronických zpráv, a to jak pro elektronické publikace na příslušných nosičích (CD ROM, disk), tak i pro online dokumenty, u nichž je třeba ještě uvést dostupnost v počítačové síti

Plné znění norem si můžete vyžádat ve své fakultní knihovně.

Jak postupovat při citování?

Citování použité literatury představuje jednak vytvoření bibliografické citace, dále je potřeba vytvořit soupis (seznam) těchto záznamů a seřadit ho určitým způsobem. Ve vlastním textu (v místě, kde např. použijete myšlenku příslušného autora, popisujete jeho metodu nebo se odvoláváte na jeho výsledky) jsou uvedeny odkazy na příslušné publikace v seznamu.

Citování tedy zahrnuje 3 základní kroky:

1. vytvoření bibliografických citací
2. uspořádání jejich soupisu
3. odkazování v textu na bibliografické citace v soupisu

Od začátku práce na odborném textu je třeba si uvědomit, že odkaz v textu musí korespondovat s bibliografickými citacemi v seznamu a že i řazení seznamu je formálně předepsáno. Vyberte si proto vhodný způsob citování s ohledem na to, co a kde chcete publikovat. Univerzity obvykle požadují dodržování platné normy, někteří vydavatelé však trvají na zavedených zvyklostech.

Je dobré poradit se s vedoucím práce, jakou formou citovat v textu.

Ad 1. Vytvoření bibliografických citací

Bibliografické citace podle normy ISO 690 a ISO 690-2

Údaje se z dokumentů přepisují tak, jak jsou uvedeny v originálu. Vytvářejte citaci vždy podle dokumentu, který máte k dispozici. Nedohledávejte chybějící údaje jako např. ISBN. U online zdrojů uvádějte URL přímo daného textu, ne jen adresu webového sídla.

Uvádějte i obtížněji citovatelné zdroje, jejich formální úpravu konzultujte.

Kontrolujte formální prvky citací (např. data citování online zdrojů a datum zadání/odevzdání práce).

Citaci si můžete stáhnout i z knihovních katalogů, databází (více informací najdete v části *Pomůcky a nástroje pro citování*).

K vytvoření citace jsou u každého typu dokumentu potřeba různé údaje. Norma popisuje, které údaje o dokumentu zapsat, jakou formou a v jaké posloupnosti. Proto vytvářejte citace přesně podle následujících příkladů (viz *Příklady citování podle druhu dokumentu*). Pokud si nejste jisti, podívejte se do originálního znění normy.

Důležité je v celé práci zachovávat jednotný styl zapisování citací.

Ad 2. Seznam použité literatury

Soupis úplných bibliografických citací, které jsme ke své práci použili, se uvádí na konci hlavního textu před přílohami. Většinou je to samostatná kapitola práce nazvaná „Použitá literatura“.

Seznam literatury obsahuje všechny prameny, které autor ve své práci využil. Nejde tudíž o soupis všech publikací, které se dané problematice týkají. Uspořádání seznamu se řídí podle zvoleného způsobu citování v textu. Seznam použité literatury můžeme řadit abecedně podle jmen autorů, podle průběžného číslování použitého v textu, případně členit do tematických celků nebo podle druhů dokumentů, např. normy, zákony, webová sídla.

Příklad:

- *Abecední řazení podle jmen* autorů – jednotlivé publikace či jiné zdroje se uvádějí abecedně podle příjmení autora nebo názvu publikace (v případě, že autor není znám).
  1. BOHAČKOVÁ, Kamila. Nosiče DVD začínají nabízet program na celý den. *Hospodářské noviny*, 18. 7. 2001.
  2. KOUBSKÝ, Petr. Zatčení ruského programátora ve Spojených státech ukazuje... *Lidové noviny*, 26. 7. 2001.
  3. NEGROPONTE, Nicholas. *Digitální svět*. Přel. Petr Koubský. Praha : Management Press : Softwarové noviny, 2001.
- *Řazení podle průběžného číslování* – jednotlivé citace se řadí postupně podle jejich uvedení v textu. Odkazuje se na pořadová čísla uvedená v seznamu použité literatury.
  1. ČERMÁK, Miloš. Řekni heslo! *Reflex*, 2001, č. 33, s. 40.
  2. KLAUS, Václav. Případ Philip Morris. *Hospodářské noviny*, 20. 7. 2001.
  3. BERANOVÁ, Lucie. Kalifornský soud potěšil zbrojaře. *Hospodářské noviny*, 8. 8. 2001.
  4. ZLATUŠKA, Jiří. Philip Morris, Klaus a internet. *Hospodářské noviny*, 25. 7. 2001.

Ad 3. Odkaz na citaci v textu

Odkazem na citaci se odvoláváme na dokument, ze kterého jsme čerpali.

Doslovné citace cizího textu nebo i jen jednotlivých výrazů se uvádějí v uvozovkách a k tomu se přiřadí odkaz na citaci. Pokud text není uveden doslova, uvede se opět odkaz na citaci za příslušnou větu či odstavec.

Nejpoužívanější jsou 2 způsoby, jak odkazovat na citace:

- **Zkrácené citace v textu** – většinou se uvádí zkrácená citace: autor, rok vydání, popřípadě strana.
Např.: ...podle Nováka (2004, str. 54) nebo ..... a podle teorie (Novák, 2004).

Soupis citací (seznam použité literatury) na konci hlavního textu se již nečísluje, pouze se seřadí abecedně.

- **Číselné citace** – odkaz na číslo citace v seznamu použité literatury, uvádí se buď jako horní index²² nebo v závorce (22).
V případě, že odkazujete na konkrétní část v dokumentu, zapíšete i čísla stránek. Např.: .... podle Nováka (22, str. 143).

Pomůcky a nástroje k citování

Osobní kartotéky

Pro usnadnění práce s bibliografickými citacemi je dobré hned od počátku zapisovat a ukládat si bibliografické údaje o přečtené literatuře. Účelem je mít po ruce přehled dokumentů, které jste četli, ale i těch, které jsou pro vás zajímavé a dosud jste je nezískali.

Osobní kartotéku si můžete založit pro konkrétní práci, ale i pro svou odbornou činnost vůbec. Bibliografické údaje přečtených publikací můžete doplnit i stručnými poznámkami a výpisy zajímavých pasáží, abyste nezapomněli, čím byla publikace pro vás přínosná. Osobní kartotéka může být v papírové i elektronické formě – seznam, katalog, databáze s vyhledávacím systémem.

Radu jak zpracovat a uspořádat svou kartotéku vám mohou poskytnout knihovníci.

Personal Bibliographic Software (PBS)

Pro tvorbu osobních kartoték existuje i software speciálně vyvinutý k těmto účelům. Jde o nástroje, které umožňují:

- vytvářet databáze s komfortním vyhledávacím systémem
- ukládat bibliografické údaje
- importovat záznamy z elektronických databází i knihovních katalogů
- kontrolovat duplikáty a pravopis
- používat předepsané zkratky pro tituly časopisů
- generovat různé styly a formáty bibliografických citací
- sestavovat seznamy bibliografických citací
- vkládat bibliografické citace přímo do dokumentů, a ještě mnohem víc.

Příkladem takovýchto PBS jsou komerční [RefWorks](#), [ProCite](#), [EndNote](#), či volně dostupné systémy [CiteULike](#), [Connotea](#), či [Zotero](#). Tyto systémy umí jednoduchým způsobem importovat záznamy z databází i dalších zdrojů, třídít a vyhledávat uložené záznamy a vytvářet bibliografické soupisy do několika set předdefinovaných formátů a zpřístupňovat je i ostatním uživatelům.

Generátor bibliografických citací

V rámci projektu Bibliografické citace na Masarykově univerzitě v Brně vznikl generátor citací. Na adrese www.citace.com si můžete vygenerovat citace podle údajů zadaných do formuláře podle norem ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2. Po zaregistrování si můžete vytvořené citace ukládat do svého profilu a tak si vytvořit vlastní databázi.

Na rozdíl od výše zmiňovaných softwarů nelze do této databáze importovat záznamy, vždy se musí vyplnit formulář nebo přetáhnout záznam od jiného uživatele.

VI. Příklady citování podle druhu dokumentu

Knihy / Monografie

Prvky popisu: Autor. *Název : podnázev*. Pořadí vydání. Nakladatelské údaje (místo : nakladatel), rok. Rozsah. ISBN.

Pokud je autorů více než tři, uvádí se jeden, dva, nebo tři první (jména se oddělují středníky) a přidá se et al. (tj. a jiní).

První vydání se nemusí uvádět. V angličtině se vydání zapisuje např. 2nd ed., 5th ed.

Některé knihy mají dvojitá číselování, pak tedy uveďte oboje, např. xi, 123 s.

Příklady:

- MELOUN, Milan; MILITKÝ, Jiří. *Statistické zpracování experimentálních dat : v chemometrii, biometrii, ekonometrii a v dalších oborech přírodních, technických a společenských věd*. 2. vyd., v East Publishing první. Praha : East Publishing, 1998. 839 s. ISBN 80-7219-003-2.
- SOLOMON, Lanny M.; VARGO, Richard J.; WALTHER, Larry M. *Financial Accounting*. 2nd ed. St. Paul : West Publishing Co., 1989. 788 s. ISBN 0-314-70385-3.
- MYKISKA, Antonín. *Spolehlivost technických systémů*. Praha : ČVUT, 2000. 177 s. Fakulta strojní. ISBN 80-01-02079-7.

Článek v časopise

Prvky popisu: Autor. *Název. Název zdrojového dokumentu (noviny, časopis)*. Rok, ročník, číslo svazku, rozsah (strana od do). ISSN není povinné.

Příklady:

- VLACH, Josef. JE Temelín a zásobování teplem. *Energetika*. 2001, roč. 51, č. 3, s. 84-85. ISSN 0375-8842.
- KREN, Lawrence. Shake hands with a robot. *Machine Design*. February 2001, vol. 73, no. 3, p. 88-91. ISSN 0024-9114.

Článek ve sborníku

Prvky popisu: Autor. *Název (článku)*. Autor. In (*Název zdrojového dokumentu = sborníku*) Autor. *Název*. Vydání (první vydání se nemusí uvádět). Nakladatelské údaje (místo, nakladatel), rok, rozsah (strana od do). ISBN (ISSN) není povinné.

Příklady:

- MACÍK, Karel. Marketing vysokých škol – představy a skutečnost. In FREIBERG, František et al. (ed.). *Marketing vysokých škol : sborník příspěvků mezinárodní konference Projekt Tempus Phare CME 97-3026, Praha 16.-17. března 2000*. Praha : Fakulta strojní ČVUT, 2000, s. 117-126. ISBN 80-01-02163-7.
- FAZEKAS, Francis. Matrix algorithms and methods (MAM) to analyse stochastic chains and processes. In ZOBORY, I. (ed.). *Proceedings of the 6th Mini Conference on Vehicle System Dynamics, Identification and Anomalies. Budapest, 9-11 November, 1998*, Budapest : Technical University, c1998, p. 477-483. ISBN 963-420-635-2.

Patent

Prvky popisu: Přihlašovatel. Název vynálezu. Podřízená odpovědnost. Poznámky (např. mezinárodní klasifikace). Identifikace dokumentu: Země nebo vydávající úřad. Druh patentového dokumentu, číslo. Datum vydání.

Příklady:

- NOVÁ HUŤ, A.S., OSTRAVA. Trysková sestava přestupníkového kolena. Původce vynálezu: Jiří KOSE. Int C16 C 10 B 27/06. Česká republika. Patentový spis 279967. 29.12.1990.

Elektronické monografie, webová sídla, databáze, počítačové programy

Prvky popisu: Primární odpovědnost (autor, spoluautor). *Název* [druh nosiče]. Druh nosiče. Podřízená odpovědnost (editor, překladatel, ilustrátor). Vydání. Místo vydání : vydavatel, datum vydání. Datum aktualizace. [Datum citování]. Edice. Poznámky. Dostupnost a přístup. Standardní číslo (např. ISBN).

Za názvem se povinně uvádí v závorce druh nosiče, např. [online], [CD-ROM], [elektronická pošta].

Vždy musí být uvedena konkrétní URL adresa dokumentu. V případě, že citujete z databáze, která není volně dostupná, stačí uvést její název.

Povinně se uvádí datum citování a to buď v normalizované formě [cit. 2001-03-23] nebo v přirozeném jazyce [cit. 3. ledna 1990].

Příklady:

- VAVROUŠEK, Petr. *Nápis Dareia v Bisutúnu* [online]. Praha : Ústav starého Předního Východu FF UK, 1997 [cit. 2001-03-23]. Scripta electronica. Starý Orient. II, Seria monographica. Dostupný z WWW: <<http://enlil.ff.cuni.cz/WWW/cz/scripta/monog/bisutun/1250/titul.htm>>.
- *Kirk-Othmer Encyclopedia of Chemical Technology* [online]. 3rd ed. New York : John Wiley, 1984 [cit. 3. ledna 1990]. Dostupné v DIALOG Information Services.
- AXWORTHY, Glenn. *Where in the World is Carmen Sandiego?* [disketa]. Verze pro IBM/Tandy. San Rafael (Calif.): Broderbund software, 1985. 1 počítačová disketa; 5 1/4 palce. Doprovod. mat.: 1986 World Almanac and Book of Facts. Požadavky na systém: IBM/Tandy kompatibilní; 128 kB RAM, MS DOS řady 2.0, 3.0; grafický adaptér. Návrh: Gene Portwood and Lauren Elliot.
- **Záznam webové stránky:**
Introduction to Facial Prostheses. Facial Prosthetic Retention Treatment by Vistafix™. [online]. c2009. Cochlear Ltd. [cit. 2009-04-17]. Dostupný z WWW: <<http://vistafix.cochlear.com/facial-prostheses/>>.
- **Záznam hlavní webové stránky konference:**
INFORUM 2009 : 15. ročník konference o profesionálních informačních zdrojích, 27.-29. května 2009, Praha, Vysoká škola ekonomická [online]. c2008-2009 [cit. 2009-04-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.inforum.cz/>>.
- **Záznam hesla z české verze Wikipedie:**
Impedance. In *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikimedia Foundation, 2001- , strana naposledy edit. 2009-04-13 [cit. 2009-04-20]. Česká verze. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Impedance>>.

Elektronický časopis

Prvky popisu: *Název*. Druh nosiče. Vydání. Místo vydání. Vydavatel. Datum vydání. [Datum citování]. Edice. Poznámky. Dostupnost a přístup. Standardní číslo (ISSN).

Příklady:

- *Chip* [online]. Praha : Vogel Publishing, 1999- [cit. 15. ledna 2002]. Měsíčník. Dostupné na WWW:< <http://www2.chip.cz/3/>>.
- *Ikaros : elektronický časopis o informační společnosti* [online]. Praha : Ikaros, 1997- [cit. 19. března 2001]. 10x ročně. Dostupné na WWW: < <http://www.ikaros.cz/>>. ISSN 1212-5075.

Článek v elektronickém časopise

Prvky popisu: Autor. *Název*. *Název časopisu*. Druh nosiče. Vydání. Označení čísla. Datum aktualizace/revize. [Datum citování]. Dostupnost.

Příklady:

- CHURÁ, Martina. Atlas roztahuje křídla. *Chip* [online]. Březen 2001 [cit. 19. března 2001]. Dostupné na WWW: < http://www.chip.cz/texty/2001_1/0319/alt.shtml >.
- VOJTÁŠEK, Filip. Vyhledávací služba Google začala indexovat soubory PDF. *Ikaros* [online]. 2001, č. 3 [cit. 2001-01-03]. Dostupný na WWW: < <http://www.ikaros.cz/Clanek.asp?ID=200208261>>. ISSN 1212-5075.

Článek v elektronickém sborníku z konference

Prvky popisu: Autor. *Název*. In *Název sborníku*. Místo a datum konání. Druh nosiče. Rok vydání. [Datum citování]. Lokace.

Příklady:

- PAPIK, Richard. Zdroje šedé literatury a jejich strategický potenciál pro vědu a obchod. In *Inforum 2000, Praha, 23. – 25. května 2000*. Sborník [online]. 2000 [cit. 19. března 2001]. Dostupné z WWW: <<http://www.inforum.cz/inforum2000/index.htm>>.

Osobní emailová zpráva

Prvky popisu: Autor. *Předmět zprávy* [druh nosiče]. Příjemce zprávy. Datum odeslání. [Datum citování]. Poznámka.

Příklad:

- LEDÍNSKÝ, Martin. *Re: Statistika JIB*. [elektronická pošta]. Message to: Němečková Lenka. 30 Nov 2007 [cit. 2007-11-30]. Osobní komunikace.

Emailová zpráva z elektronické konference nebo diskusní skupiny

Prvky popisu: Autor. *Předmět zprávy*. In *Název systému zpráv* [druh nosiče]. Příjemce zprávy. Datum odeslání. [Datum citování]. Dostupnost a přístup.

Příklad:

- NĚMEČKOVÁ, Lenka. Otevřený přístup k výsledkům VaV na MIT. In *DSVinfo* [online]. 02 Apr 2009, 8:57:51 AM [cit. 2009-04-22]. Dostupný z Internetu pro registrované účastníky: <dsvinfo@cvut.cz>.

Interní nepublikovaný text

Prvky popisu: Autor. *Název* : *podnázev*. Vydání a/nebo Verze. Místo vydání, datum vydání, rozsah. Vydavatel. Formát. Poznámka.

Příklad:

- BRATKOVÁ, E. *Propojování elektronických zdrojů v hybridních informačních systémech na bázi technologie SFX : provizorní studijní materiál*. Verze 1.4 Praha, 2006. 12 s. ÚISK FF UK v Praze. PDF. Nepublikováno.

Bibliografické citace speciálních druhů dokumentů

Disertační práce, výzkumné zprávy, normy a firemní literatura se popisují obdobně jako monografie **podle normy ČSN ISO 690**, u disertačních prací se však doplňuje údaj o druhu práce do podnázevu (za dvojtečku) a u výzkumných zpráv se v podnázevu (za dvojtečku) uvádí druh zprávy.

Disertační práce

Prvky popisu: Autor. *Název práce* : *označení druhu disertace - kandidátská, doktorská*. Místo vydání. Název vysoké školy. Rok vydání. Počet stran.

Příklady: VYCHODIL, M. *Přesné opracování křehkých materiálů diamantovými nástroji : kandidátská disertace*. Praha : ČVUT Fakulta strojní, 1989. 127 s., 6 příl.

Výzkumné zprávy

Prvky popisu: Autor. *Název práce* : *označení druhu zprávy*. Místo vydání. Vydavatel. Rok vydání. Počet stran.

Příklady: UBRÁ, Olga; LIDICKÝ, Bernard. *Dynamický výpočtový model sekundárního okruhu JE VVER 440 : výzkumná zpráva*. Praha : ČVUT Fakulta strojní, 1989. 44 s., 6 příl.

Normy

Prvky popisu: Označení normy. *Název normy*. Rok vydání (ne rok schválení nebo účinnosti!).

Příklady: ČSN IEC 79-16. *Analyzátorové domky chráněné nuceným větráním*. 1995.

Firemní literatura

Prvky popisu: Název firmy. Sídlo firmy. *Název publikace*. Rok vydání. Počet stran.

Příklady: VAN DER GRINTEN N.V., *Venlo: die "Océ" 1400 - das hervorragende elektrostatische Kopiergerät*. b.r. 6 s.

VII. Použité zdroje

Struktura a formální náležitosti

1. Česko. Úplné znění zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (Zákon o vysokých školách) [online]. 22. ledna 2007 [cit. 31.10.2008]. Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/uplne-zneni-zakona-c-111-1998-sb-o-vysokych-skolach-text-se-zapracovanymi-novelami>>.
2. České vysoké učení technické v Praze. *Studijní a zkušební řád pro studenty Českého vysokého učení technického v Praze ze dne 20. června 2006* [online]. [cit. 31.10.2008]. Dostupný z WWW: <<http://www.cvut.cz/informace-pro-zamestnance/legislativa>>.
3. VŠB – TUO . *Studijní a zkušební řád VŠB – TUO* [online]. Akt. 1. 9. 2007 [cit. 31. 10. 2008]. Dostupný z WWW: <<http://www.vsb.cz/okruhy/univerzita/uredni-deska/predpisy/vnitri-predpisy>>.
4. Vysoké učení technické v Brně. *Studijní a zkušební řád VUT v Brně* [online]. Akt. 22. srpna 2006 [cit. 31.10.2008]. Dostupný z WWW: <<http://www.vutbr.cz/index.php?page=document&wapp=portal&tail=4&dcid=1586&fldrid=328&parent=4&lang=0>>.
5. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. *Studijní a zkušební řád UTB ve Zlíně* [online]. 10. dubna 2006 [cit. 31.10.2008]. Dostupný z WWW: <http://web.utb.cz/cs/docs/zkus_rad_06.pdf?PHPSESSID=c808eff0d75222a24cdbc3903c0acf2e>.
6. Náležitosti a úprava písemné části bakalářské a diplomové práce (pro bakaláře a diplomanty Fakulty dopravní ČVUT v Praze 2006/2007 [online]. [cit. 31.10.2008]. Dostupný z WWW: <<http://www.fd.cvut.cz/pro-studenty/dokumenty/ssz/vzor-pro-upravu-dp-a-bp.pdf>>.
7. Geowiki.cz [online]. Fakulta stavební, ČVUT, akt. 26.2.2007 [cit. 31.10.2008]. Dostupný z WWW: <http://gama.fsv.cvut.cz/wiki/index.php/Diplomov%C3%A9_pr%C3%A1ce>.
8. HOZMAN, J. (et al.). *Hlavní zásady a pokyny pro vypracování bakalářské práce a úkony s tím spojené určené pro studenty FBMI ČVUT* [online]. Zpracováno v říjnu 2006, verze 3.0 s prohlášením [cit. 31.10.2008]. Dostupný z WWW: <<http://www.fbmi.cvut.cz/e/pokyny-bp-0607/743.pdf>>
9. HOZMAN, J. (et al.). *Hlavní zásady a pokyny pro vypracování diplomové práce a úkony s tím spojené určené pro studenty FBMI ČVUT* [online]. Zpracováno v říjnu 2006, verze 3.0 s prohlášením (viz nový VŠ zákon) [cit. 31.10.2008]. Dostupný z WWW: <<http://www.fbmi.cvut.cz/e/pokyny-dp-0708/744.pdf>>.
10. BAŠTA, Jiří. *Požadavky na strukturu diplomové práce* [online]. ČVUT, Fakulta strojní, Ústav techniky prostředí [cit. 31.10.2008]. Dostupný z WWW: <<http://utp.fs.cvut.cz/dp.php>>.
11. CHUNDELA; BERAN. *Požadavky na vypracování magisterské a bakalářské (diplomové) práce* [online]. ČVUT, Fakulta strojní, Katedra ekonomiky a řízení, říjen 2004 [cit. 31.10.2008]. Dostupný z WWW: <http://www.rep.fs.cvut.cz/dokumenty/pozadavky_na_vypracovani_dp+_bp.pdf>.

12. KLAS; ŠUBRTA. *Průručka pro psaní bakalářských/diplomových prací* [online]. VŠE, Fakulta informatiky a statistiky, katedra systémové analýzy, akt. 26.2.2008 [cit. 31.10.2008]. Dostupný z WWW: <<http://ksa.vse.cz/prirucky/bakalarska-prace>>.
13. ČSN ISO 214. *Dokumentace – Abstrakty pro publikace a dokumentaci*. Praha: ČNI, 2001. 15 s.
14. ŠANTRŮČKOVÁ, Hana; ŠIMEK, Miloslav; TICHÝ, Richard. *Jak psát publikace a diplomové práce* [online]. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Biologická fakulta, Katedra ekologie, říjen 1999 [cit. 31.10.2008]. Dostupný z WWW: <<http://home.zf.jcu.cz/~tichy/edudp.html>>.
15. MENOŠEK, Jiří. *Jak (ne)napsat diplomovou a dizertační práci: Specifický žánr vědecké komunikace*. [online]. [cit. 31.10.2008]. Dostupný z WWW: <<http://www.csmo.cz/other/dizert.php>>.
16. *Jednotná formální úprava bakalářských a diplomových prací* [online]. UTB Zlín, 17.4.2006 [cit. 31.10.2008]. Dostupný z WWW: <http://web.fai.utb.cz/?id=0_4_12_1_0&iid=0&lang=cs&type=0&PHPSESSID=495c7a50d603349ba6f474843920a60e>.
17. NĚMEC, Jiří; ŠEDINOVÁ, Petra. *Doporučení ke zpracování diplomové (bakalářské) práce* [online]. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, 2006 [cit. 31.10.2008]. Dostupný z WWW: <<http://www.ped.muni.cz/wlib/informace/..%5Cinformace%5CDPaBP.pdf>>.
18. KRATOCHVÍL, Jiří. *Metodika tvorby odborného textu* [online]. Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta [cit. 31.10.2008]. Dostupný z WWW: <http://www.sci.muni.cz/uk/uk_new/vyuka/2007/07_prezentace.ppt>.

Formální úprava

1. *Jazyková poradna Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i.* [online]. Praha : Ústav pro jazyk český AV ČR, 2008 , 16. 12. 2008 [cit. 2008-12-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.ujc.cas.cz/oddeleni/index.php?page=poradna>>.
2. *Na co se nás často ptáte* [online]. Praha : Ústav pro jazyk český AV ČR, 2008 , 16. 12. 2008 [cit. 2008-12-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.ujc.cas.cz/poradna/porfaq.htm>>.
3. ZVONÍČEK, Josef. *Stručná učebnice spisovatelství aneb ta naše čeština česká* [online]. Praha : Typo, 2008 , 2008 [cit. 2008-12-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.typo.cz/informace/download/ucebnice.pdf>>.
4. CHUNDELA; BERAN. *Požadavky na vypracování magisterské a bakalářské (diplomové) práce* [online]. ČVUT, Fakulta strojní, Katedra ekonomiky a řízení, říjen 2004 [cit. 2008-10-31]. Dostupný z WWW: <http://www.rep.fs.cvut.cz/dokumenty/pozadavky_na_vypracovani_dp_plus_bp.pdf>.
5. BAŠTA, Jiří. *Požadavky na strukturu diplomové práce* [online]. ČVUT, Fakulta strojní, Ústav techniky prostředí [cit. 2008-10-31]. Dostupný z WWW: <<http://utp.fs.cvut.cz/dp.php>>.
6. *Náležitosti a úprava písemné části bakalářské a diplomové práce (pro bakaláře a diplomanty Fakulty dopravní ČVUT v Praze 2006/2007)*. [online]. [cit. 2008-12-16].

- Dostupný z WWW: <<http://www.fd.cvut.cz/pro-studenty/dokumenty/ssz/vzor-pro-upravu-dp-a-bp.pdf>>.
7. *Pokyny pro vypracování diplomové práce* [online]. Praha : ČVUT, FEL, Katedra kybernetiky, 18.9.2008 [cit. 2008-12-16]. Dostupný z WWW: <<http://cyber.felk.cvut.cz/teaching/state.phtml>>.
  8. BOLDIŠ, Petr. *Doporučení pro psaní diplomových prací* [online]. Praha : Česká zemědělská univerzita, Studijní a informační centrum, [2006] [cit. 2008-12-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.sic.czu.cz/?r=1614#ID1537>>.
  9. ŠANTRŮČKOVÁ, Hana; ŠIMEK, Miloslav; TICHÝ, Richard. *Jak psát publikace a diplomové práce* [online]. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Biologická fakulta, Katedra ekologie, říjen 1999 [cit. 31.10.2008]. Dostupný z WWW: <<http://home.zf.jcu.cz/~tichy/edudp.html>>.
  10. PETRUŽELKA, Jiří. *ROČNÍKOVÝ PROJEKT: Jak psát bakalářskou práci* [online]. Ostrava : Vysoká škola báňská - Technická univerzita, 2006 , 21. 10. 2006 [cit. 2008-12-16]. Dostupný z WWW: <http://www.345.vsb.cz/jiripetruzelka/Texty/Jak_psat.pdf>.
  11. SYNEK, M., VÁVROVÁ, H., SEDLÁČKOVÁ, H. *Příručka: Jak psát studentské práce* [online]. Praha : VŠE, 2002 [cit. 2008-12-16]. Dostupný z WWW: <<http://fph.vse.cz/pro-studenty/studentske-prace>>.
  12. SÝKORA, Luděk. *Doporučení pro psaní seminárních, bakalářských*. Pro potřeby studentů KREG upravila RNDr. Eva Heřmanová. [online]. Praha : UK, Přírodovědecká fakulta, [2004] [cit. 2008-12-16]. Dostupný z WWW: <http://nb.vse.cz/kreg/Word/Odb_text.htm>.
  13. *Jak psát diplomové a disertační práce. : Materiály a manuály ke zpracování diplomové práce* [online]. 8.prosinec 2007 [cit. 2008-12-16]. Dostupný z WWW: <<http://romanaproza.pise.cz/35538-jak-psat-diplomove-a-disertacni-prace.html>>.
  14. FIRSTOVÁ, Zdeňka. *Psaní odborného textu* [online]. 2007, 9.12.2008 [cit. 2008-12-16]. Dostupný z WWW: <http://www.knihovna.zcu.cz/vyuka/iv/IV_09_odborny_text.ppt>.

Autorský zákon a autorská etika

1. Česko. *Úplné znění zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (Zákon o vysokých školách)* [online]. 22. ledna 2007 [cit. 31.10.2008]. Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/uplne-zneni-zakona-c-111-1998-sb-o-vysokych-skolach-text-se-zpracovanymi-novelami>>.
2. České vysoké učení technické v Praze. *Studijní a zkušební řád pro studenty Českého vysokého učení technického v Praze ze dne 20. června 2006* [online]. [cit. 31.10.2008]. Dostupný z WWW: <<http://www.cvut.cz/informace-pro-zamestnance/legislativa>>.
3. Česko. *Autorský zákon (zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským)* [online]. 22. ledna 2007 [cit. 31.10.2008]. Dostupný z WWW: <http://knihovnam.nkp.cz/docs/autZak/Zakon121_2000plne.doc>.
4. *Disciplinární řád pro studenty Českého vysokého učení technického v Praze ze dne 20. června 2006*. [online]. [cit. 31. října 2008]. Dostupný na WWW: <<http://www.cvut.cz/informace-pro-zamestnance/legislativa>>.

5. GRUBER, Lukáš. Licence Creative Commons a perspektiva jejich zavedení do českého prostředí. *Ikaros* [online]. 2008, roč. 12, č. 3 [cit. 2008-10-30]. Dostupný na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/4612>>. URN-NBN:cz-ik4612. ISSN 1212-5075.
6. MENOŠEK, Jiří. Jak (ne)napsat článek pro odborný časopis?. *Ikaros* [online]. 2002, roč. 6, č. 9 [cit. 31. října 2008]. Dostupný na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/1127>>. ISSN 1212-5075.
7. Ministerstvo kultury České republiky. *Autorské právo: časté dotazy*. <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=508>
8. Úřad průmyslového vlastnictví. *Právo autorské a práva s ním související*. http://isdvapl.upv.cz/servlet/page?_pageid=123,325&_dad=portal30&_schema=PORTAL30
9. ŠESTÁK, Zdeněk. *Jak psát a přednášet o vědě*. Praha : Academia, 2000. 204 s. ISBN 80-200-0755-5.

Plagiátorství

Legislativa

- Česko. *Autorský zákon (zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským)* [online]. 22. ledna 2007 [cit. 31.10.2008]. Dostupný z WWW: <http://knihovnam.nkp.cz/docs/autZak/Zakon121_2000plne.doc>.
- Česko. *Úplné znění zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (Zákon o vysokých školách)* [online]. 22. ledna 2007 [cit. 31.10.2008]. Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/uplne-zneni-zakona-c-111-1998-sb-o-vysokych-skolach-text-se-zapracovanymi-novelami>> .
- Česko. *Trestní zákon (zákon č. 140/1961 Sb.)* [online]. [cit. 31.10.2008]. Dostupný z WWW: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni_zakon/>.
- *Etický rámec výzkumu*. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [cit. 2008-12-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vyzkum/eticky-ramec-vyzkumu-1>>. Vlastní text dostupný ve formátu PDF: <<http://www.msmt.cz/Files/PDF/ATIIIIVlastnimaterial.pdf>>.
- *Etický kodex výzkumných pracovníků Akademie věd České republiky* [online]. Akademie věd ČR [cit. 2008-12-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.cas.cz/eticky-kodex-vyzkumnych-pracovniku-aver.html>>. Dostupný též ve formátu doc: <http://www.ibot.cas.cz/news/eticky_kodex.doc>.
- Studijní a zkušební řád pro studenty ČVUT. Dostupný z WWW: <<http://www.cvut.cz/informace-pro-studenty/uredni-deska/sp>>.
- Disciplinární řád pro studenty ČVUT. Dostupný z WWW: <<http://www.cvut.cz/informace-pro-studenty/uredni-deska/sp>>.

Zprávy z tisku

- ŘÍHOVÁ, Barbora. Plagiátoři se zatím o titul bát nemusí, ministerstvo ale chce změnu zákona. *iDNES.cz*. [online]. 2008, 13. srpna [cit. 2008-08-13]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/plagiatori-se-zatim-o-titul-bat-nemusi-ministerstvo-ale-chce-zmenu-zakona-1r6-/studium.asp?c=A080812_172211_studium_bar>.

- FOJTŮ, Martina. Zlínská univerzita usvědčila dva studenty z plagiátorství. *iDNES.cz*. [online]. 2008, 14. července [cit. 2008-08-13]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/zlinska-univerzita-usvedcila-dva-studenty-z-plagiatorstvi-pqb-studium.asp?c=A080714_160329_studium_bar>.
- Potvrzeno.: Děkan opsal habilitační práci. *Týden.cz* [online]. 2008, 9.7. cit.[2008-08-13]. Dostupný z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/potvrzeno-dekan-opsal-habilitacni-praci_69787.html>. ISSN 1210-9940.

Ostatní zdroje

- BRANNAN, Joyce A. *PLAGIARISM* [online]. [2005] [cit. 2008-08-12]. Dostupný z WWW: <<http://library.uwa.edu/Help/Plagiarism.ppt>>.
- ČERNOHLÁVKOVÁ, Kateřina. *Plagiátorství na vysokých školách*. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Kabinet knihovnictví, 2004. 108 s. Vedoucí diplomové práce Mgr. Petra Šedinová. Dostupný též z WWW: <http://is.muni.cz/th/109574/ff_m/diplomova_prace.pdf>.
- JANOŠ, Karel. Informační etika. In PAPIK, Richard; SOUČEK, Martin; STÖCKLOVÁ, Anna. *Informační studia a knihovnictví v elektronických textech I* [CD-ROM]. Praha : Ústav informačních studií a knihovnictví FF UK, c2001.
- KIECKHAFFER, Roger. *Unintentional Plagiarism : And How to Avoid It* [online]. 1998 , 9/5/2001 [cit. 2008-08-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.cse.unl.edu/~sscott/teach/Courses/cse488F01/slides/plagiarism.ppt>>.
- KUBÁLKOVÁ, Petra. Instrukce k citování literatury dostupné v prostředí WWW na vysokých školách v ČR. *Ikaros* [online]. 2006, roč. 10, č. 12 [cit. 2008-11-06]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.ikaros.cz/node/3733>>. URN-NBN:cz-ik3733. ISSN 1212-5075.
- MEŠKO, Dušan. *Plagiátorstvo* [online]. [2005] [cit. 2008-08-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.etc.sk/doc/plagiatorstvo.doc>>.
- RODGERS, John. *How to Cite Skillfully and avoid plagiarizing* [online]. 1998 [cit. 2008-08-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.ece.mtu.edu/faculty/rmkieckh/cla/3970/Rodgers-how-to-cite.pdf>>.
- *Self-plagiátorství & Akademická nečestnost a internet*. 2005 [online]. [cit. 2008-08-12]. Dostupný z: WWW: <http://www.fit.vutbr.cz/research/pubs/TR/2005/sem_uifs/s051114slidy1.pdf>.
- TULÁČEK, Jan. Porušení autorského práva a plagiát. *BULLETIN ADVOKACIE* [online]. 2004, roč. 2004, č. 11-12 [cit. 2008-08-12], s. 24-31. Dostupný z WWW: <http://www.cak.cz/files/170/BA_04_11.pdf>.

Jak citovat

- BRATKOVÁ, Eva. *Metody citování literatury a strukturování bibliografických záznamů podle mezinárodních norem ISO 690 a ISO 690-2 citace* [online]. [cit. 2008-11-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.evskp.cz/SD/4c.pdf>>.

- BOLDIŠ, Petr. *Bibliografické citace podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2* [online]. c2001-2006 [cit. 2008-11-09]. Dostupný z: WWW: <<http://www.boldis.cz/index.php?citace>>.
- *Citační etika & bibliografické citace* [online]. CIKS, 2007 [cit. 2008-11-09]. Dostupný z WWW: <<http://ciks.vse.cz/navody/citace.aspx>>.
- ČSN ISO 690 (01 0197). *Dokumentace – Bibliografické citace – Obsah, forma a struktura*. Praha : Český normalizační institut, 1996. 31 s.
- ČSN ISO 690-2 (01 0197). *Informace a dokumentace – Bibliografické citace – Část 2: Elektronické dokumenty nebo jejich části*. Praha : Český normalizační institut, 2000. 24 s.
- FARKAŠOVÁ, Blanka; KRČÁL, Martin. *Projekt Bibliografické citace* [online]. [cit. 2008-11-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.citace.com/>>.
- SYNEK, M.; VÁVROVÁ, H.; SEDLÁČKOVÁ, H.: *Jak psát diplomové a jiné práce* [online]. Praha, VŠE, 2002. Dostupný z WWW:< <http://fph.vse.cz/pro-studenty/studentske-prace/>>.
- TKAČÍKOVÁ, Daniela. *Jak zpracovávat bibliografické citace* [online]. Ostrava : c1998-2008 [cit. 2008-11-09]. Dostupný z WWW: <<http://knihovna.vsb.cz/kurzy/citace/index.html>>.